

Karta Wojewódzka

Propozycja rozwiązań modelowych

Karta Wojewódzka: *modelowy projekt*

Preambuła	4
Część I. Pytania o ogólne zasady, na jakich Samorząd Województwa Modelowego służy obywatelom.....	5
Pytanie 1: W naszym Województwie obywatele są członkami różnych jednostek samorządu terytorialnego. Jakie są relacje między tymi samorządami?	5
Pytanie 2. Kto sprawuje władzę samorządową w naszym Województwie?	5
Pytanie 3. Jakimi zasadami kierują się instytucje Samorządu naszego Województwa w wykonywaniu swoich funkcji na rzecz obywateli?	7
Pytanie 4. Jakie prawa i wolności obywatelskie są chronione przez Samorząd naszego Województwa?	7
Część II. Pytania dotyczące poszczególnych instytucji Samorządu Województwa Modelowego.....	8
Pytanie 5. Jak są wybierane oraz jak działają władze naszych gmin?	8
Pytanie 6. Jak są wybierane oraz jak działają władze naszych powiatów?	9
Pytanie 7. Jaka jest rola związków i stowarzyszeń gmin i powiatów oraz związków metropolitalnych?	9
Pytanie 8. Jak jest wybierany i jak działa Sejmik naszego Województwa?	10
Pytanie 9. Jak jest wybierany i jak działa Senat naszego Województwa?	10
Pytanie 10. Jak jest wybierana i jak działa Wojewódzka Rada Ministrów?	11
Pytanie 11. Na jakich zasadach nasze Województwo może podjąć Ścisłą Współpracę z innymi województwami?	11
Pytanie 12. Jak działają Wojewódzkie Agencje Wykonawcze?	12
Pytanie 13. Kto sprawuje władzę sądowniczą w naszym Województwie?	13
Pytanie 14. Jaką rolę pełni i jak jest wybierany skład niezależnych instytucji kontrolnych funkcjonujących w naszym Województwie?	13
Pytanie 15. Jaką rolę pełni Kolegium Województw i jaki jest nasz wpływ na jego funkcjonowanie?	14
Pytanie 16. Kto odpowiada za zapewnienie prawidłowego funkcjonowania procesów demokratycznych w jednostkach Samorządu naszego Województwa?	15
Część III. Pytania o prawo i jego egzekwowanie w Województwie Modelowym.....	17
Pytanie 17. Jakie rodzaje aktów prawnych obowiązują władze publiczne i obywateli w naszym Województwie?	17
Pytanie 18. Jak wygląda proces tworzenia prawa w Samorządzie Województwa Modelowego? ...	17

Pytanie 19. W jaki sposób obywatele naszego Województwa mogą mieć bezpośredni wpływ na tworzenie prawa?	18
Część IV. Pytania o załatwienie spraw obywateli w Województwie Modelowym	20
Pytanie 20. Kto w naszym Województwie podejmuje decyzje administracyjne mające wpływ na życie obywateli i jak mogę dowiedzieć się o dotyczącej mnie decyzji?	20
Pytania 21. Co mogę zrobić, jeśli nie zgadzam się z decyzją organu władzy samorządowej w Województwie?	20
Część V. Pytania o finanse i mienie wojewódzkie, powiatowe i komunalne	21
Pytanie 22. W jaki sposób finansowane są zadania publiczne realizowane w naszym Województwie?	21
Pytanie 23. Na jakich zasadach nakładane są podatki samorządowe w naszym Województwie? ..	22
Pytanie 24. Na jakich zasadach regulowane są kwestie majątkowe w samorządzie naszego Województwa?	22
Część VI. Pytania o rozliczalność władz Samorządu Województwa Modelowego	23
Pytanie 25. Gdzie mogę dowiedzieć się o działaniach urzędów i instytucji gminnych, powiatowych, miejskich i wojewódzkich?	23
Pytanie 26. W jaki sposób urzędy i instytucje gminne, powiatowe, miejskie i wojewódzkie poprawiają swoje funkcjonowanie i uczą się od obywateli?.....	23
Pytanie 27. W jaki sposób oceniana jest praca osób pełniących funkcje publiczne w Województwie?	24
Pytanie 28. Kto i w jaki sposób nadzoruje władze gminne, powiatowe, miejskie i wojewódzkie? ...	25
Część VII. Pytania o sytuacje nadzwyczajne i zmiany Karty Wojewódzkiej	27
Pytanie 29. Jakie są zasady funkcjonowania władz samorządu naszego Województwa w sytuacjach nadzwyczajnych?.....	27
Pytanie 30. Jak przebiega proces nowelizacji Karty Wojewódzkiej i Wojewódzkich Uchwał Zasadniczych?	28
Część VIII. Pytanie o Wojewódzkie Uchwały Zasadnicze	29
Pytanie 31. Jakie Wojewódzkie Uchwały Zasadnicze obowiązują w naszym Województwie?	29

Preambuła

[Tutaj inwokacja odzwierciedlająca wartości województwa]

My, obywatele Województwa Modelowego

[Tutaj wizja lokalnych wartości i celów]

kierując się pragnieniem budowy silnej i sprawiedliwej Rzeczypospolitej Polskiej,

w poczuciu solidarności z mieszkańcami pozostałych województw,

w zgodzie z Konstytucją i ustawami krajowymi

a także wiążącym Polskę prawem międzynarodowym,

ustanawiamy tę Kartę Wojewódzką

– zbiór odpowiedzi na pytania najczęściej stawiane przez obywateli –

który, wraz z Uchwałami Zasadniczymi,

stanowiąc będzie prawo podstawowe dla naszego Województwa.

Część I. Pytania o ogólne zasady, na jakich Samorząd Województwa Modelowego służy obywatelom

Pytanie 1: W naszym Województwie obywatele są członkami różnych jednostek samorządu terytorialnego. Jakie są relacje między tymi samorządami?

1.1. W Województwie Modelowym każdy obywatel jest z mocy prawa członkiem wspólnoty gminnej, powiatowej i wojewódzkiej. Mieszkańcy Nazwa Miasta, Nazwa Miasta, Nazwa Miasta i Nazwa Miasta tworzą wspólnotę miasta na prawach powiatu, która łączy prawa gminy i powiatu. Wspólnoty gminne, powiatowe, miejskie i wojewódzka tworzą wspólnie Samorząd Województwa Modelowego.

1.2. Wśród wspomnianych wyżej wspólnot – jednostek Samorządu Województwa Modelowego – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej daje gminie status podstawowy, co oznacza, że wszystkie zadania publiczne, których Konstytucja lub ustawy nie zarezerwowały dla władz krajowych, a Wojewódzkie Uchwały Zasadnicze nie przekazały władzom powiatowym i wojewódzkim, wykonywane są na poziomie gminy.

Pytanie 2. Kto sprawuje władzę samorządową w naszym Województwie?

2.1. Władza samorządowa w Województwie Modelowym należy do obywateli Województwa, którzy sprawują tę władzę bezpośrednio lub za pośrednictwem instytucji Samorządu naszego Województwa odpowiedzialnych przez obywatelami. Władza samorządowa wykonywana jest w ramach i granicach wyznaczonych Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, wiążącymi Rzeczpospolitą Polską umowami międzynarodowymi, w tym prawem Unii Europejskiej, ustawami i innym prawem krajowym.

2.2. Obywatele biorą udział w sprawowaniu władzy samorządowej w szczególności poprzez referenda i referenda elektroniczne, w tym referenda elektroniczne w sprawie podziału środków z Obywatelskiego Budżetu Prorodzinnego i innych budżetów obywatelskich, udział w Dialogu Obywatelskim dotyczącym projektów uchwał wojewódzkich i innych aktów prawa miejscowego, Obywatelską Inicjatywę Uchwałodawczą, inicjowanie lub uczestnictwo w Konsultacjach Społecznych, uczestnictwo w sesjach (tradycyjnych i elektronicznych) władz uchwałodawczych Samorządu Województwa Modelowego oraz zwoływanie Sesji Obywatelskich tych władz.

2.3. System demokratycznie wyłanianych władz samorządowych w naszym Województwie oparty jest na zasadzie podziału i równowagi współdziałających ze sobą władz: uchwałodawczych, wykonawczych, sądowniczych oraz niezależnych instytucji kontrolnych. System tych władz prezentuje poniższa tabela:

	Władza uchwałodawcza	Władza wykonawcza	Władza sądownicza	Instytucje kontrolujące władze Samorządu naszego Województwa
<i>Poziom krajowy (ogólnopolski)</i>	Sejm RP Senat RP	Rada Ministrów	Sąd Najwyższy Trybunał Konstytucyjny Naczelny Sąd Administracyjny Krajowa Rada Sądownictwa	Prezydent Rzeczypospolitej Państwowa Komisja Wyborcza Inne krajowe instytucje kontrolne (w zakresie swych kompetencji) Kolegium Województw
<i>Poziom wojewódzki</i>	Sejmik Senat Województwa	Wojewódzka Rada Ministrów pod przewodnictwem Marszałka Województwa Wojewódzkie Agencje Wykonawcze	Naczelny Sąd Wojewódzki Sądy rejonowe	Wojewódzka Izba Obrachunkowa Wojewódzki Rzecznik Praw Obywatelskich
<i>Poziom powiatowy</i>	Rada Powiatu	Rada Miasta Prezydent Miasta	Zarząd Powiatu	
<i>Poziom gminny</i>	Rada Gminy	Wójt lub burmistrz		
		<i>Poziom miasta na prawach powiatu</i>		

2.4. Siedzibami władz wojewódzkich są miasta na prawach powiatu w naszym Województwie.

Pytanie 3. Jakimi zasadami kierują się instytucje Samorządu naszego Województwa w wykonywaniu swoich funkcji na rzecz obywateli?

3.1. Wszystkie instytucje Samorządu naszego Województwa działają na podstawie i w granicach prawa krajowego, wiążącego Polskę prawa międzynarodowego, prawa wojewódzkiego, a w przypadku gmin, powiatów i miast na prawach powiatu – również prawa danej gminy, powiatu lub miasta na prawach powiatu.

3.2. Instytucje Samorządu naszego Województwa wykonują swoje funkcje kierując się:

3.2.a. Zasadami subsydiarności i proporcjonalności;

3.2.b. Zasadami uczciwości i transparentności;

[Tutaj inne zasady, którymi będą kierować się organy władzy samorządowej w Województwie]

Pytanie 4. Jakie prawa i wolności obywatelskie są chronione przez Samorząd naszego Województwa?

4.1. Wszystkie instytucje Samorządu naszego Województwa szanują i zapewniają poszanowanie praw i wolności każdego człowieka zagwarantowanych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i w wiążącym Rzeczypospolitą Polską prawie międzynarodowym. Dodatkowo, nasze Województwo chroni i działa na rzecz najpełniejszego urzeczywistnienia:

[Tutaj każde województwo może przedstawić listę praw i wolności szczególnie chronionych w danym województwie, a odpowiadających regionalnym wartościom. Sugerujemy, że te prawa i wolności można podzielić na trzy grupy:

- *Grupa pierwsza: Prawa dotyczące funkcjonowania władz samorządowych w województwie, np. prawo do zrozumiałej, wychodzącej na przeciw obywatelowi, życzliwej i wolnej od biurokratycznego żargonu komunikacji ze strony naszej administracji samorządowej;*
- *Grupa druga: prawa związane z kwestiami społecznymi, moralnymi, politycznymi lub wyzwaniem cywilizacyjnymi, np. prawo obywatela do otrzymywania dodatkowych usług medycznych współfinansowanych przez władze Samorządu Województwa;*
- *Grupa trzecia: prawa ekonomiczne i dotyczące usług publicznych, np. prawo do bezpłatnej opieki w żłobku dla dzieci w wieku 3 miesiące / 6 miesięcy / 1 roku – 3 lat i przedszkola dla dzieci w wieku 3 – 7 [3 – 6] lat.]*

4.2. Respektując konstytucyjną zasadę równości wobec prawa, instytucje Samorządu naszego Województwa otaczają szczególną ochroną i opieką:

[Tu przykłady grup, które zgodnie z lokalnymi wartościami otoczone są szczególną opieką, np. osoby starsze, rodziny wielodzietne, osoby społecznie dyskryminowane ze względu na orientację seksualną itd.]

Część II. Pytania dotyczące poszczególnych instytucji Samorządu Województwa Modelowego

Pytanie 5. Jak są wybierane oraz jak działają władze naszych gmin?

5.1. Władzę uchwałodawczą w gminach sprawują rady gminy a władzę wykonawczą wójt, w przypadku gminy wiejskiej, lub burmistrz w przypadku gminy miejskiej. W miastach na prawach powiatów władzę uchwałodawczą sprawuje rada miasta a władzę wykonawczą – prezydent miasta.

5.2. W skład rad gmin lub rad miasta wchodzi radni w liczbie nie mniejszej niż 15 a nie większej niż 45, w zależności od liczby mieszkańców gminy. Radni wybierani są w wyborach równych, tajnych, bezpośrednich [opcja: proporcjonalnych], w których uprawnieni do głosowania są wszyscy mieszkańcy danej gminy, na kadencję czteroletnią [lub inna liczba nie wyższa niż 5 lat].

5.3. Wójta, burmistrza lub prezydenta miasta [Opcja 1] wybieramy w wyborach równych, tajnych, powszechnych i bezpośrednich na kadencję czteroletnią [lub inna liczba nie wyższa niż 5 lat] // [Opcja 2] powołuje i odwołuje rada gminy większością głosów pełnego składu rady. Wójtem, burmistrzem lub prezydentem miasta może być jedynie obywatel polski.

5.4. Wszystkie uchwały i głosowania rady gminy lub rady miasta odbywają się drogą elektroniczną, za pośrednictwem portalu demokracja.gov.pl. Uchwały te i głosowania są jawne, chyba że przepisy prawa stanowią, że uchwała, wybór lub inna decyzja ma być podjęta w elektronicznym głosowaniu poufnym. W elektronicznym głosowaniu poufnym tożsamość głosującego jest znana wyłącznie członkom i pracownikom Państwowej Komisji Wyborczej administrującej portalem demokracja.gov.pl, zobowiązanym do zachowania tajemnicy pod groźbą odpowiedzialności karnej.

5.5. Głosowanie elektroniczne może odbywać się w trakcie sesji tradycyjnej, podczas której radni gminy lub miasta są fizycznie obecni w jednym miejscu, lub sesja elektroniczna, podczas której dyskusja prowadzona jest za pośrednictwem portalu demokracja.gov.pl. Sesja tradycyjna jest zwoływana nie rzadziej niż raz na kwartał. Zarówno sesje tradycyjne, jak i sesje elektroniczne, są jawne i rejestrowane.

5.6. Uchwały rady gminy lub rady miasta zapadają zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy pełnego składu rady,

5.7. Radni gminy lub miasta mogą tworzyć klub radnych.

5.8. Rada gminy lub rada miasta wybiera ze swojego grona Przewodniczącego i od jednego do trzech Wiceprzewodniczących bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy pełnego składu rady, w elektronicznym głosowaniu poufnym.

5.9. Rada gminy lub rada miasta pełni funkcję kontrolną wobec wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. W tym celu powołuje komisję rewizyjną, złożoną z przedstawicieli wszystkich klubów radnych za wyjątkiem radnych pełniących funkcję przewodniczącego lub wiceprzewodniczących rady.

5.10. Radni gminy lub miasta nie mogą podejmować dodatkowych zajęć ani otrzymywać darowizn mogących podważyć zaufanie wyborców do wykonywania przez nich mandatu. Nie mogą powoływać się na swój mandat w związku z podjętymi dodatkowymi zajęciami bądź prowadzoną działalnością gospodarczą. Nie mogą też prowadzić działalności gospodarczej na własny rachunek lub wspólnie z innymi osobami z wykorzystaniem mienia komunalnego, nie mogą też pełnić funkcji kierownika gminnej, powiatowej, miejskiej lub wojewódzkiej jednostki organizacyjnej lub jego zastępcy.

5.11. Do wójta lub burmistrza należy bieżące prowadzenie spraw gminy, a do prezydenta miasta – spraw miasta na prawach powiatu. Wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta podlegają gminne lub miejskie jednostki organizacyjne i spółki komunalne.

5.12. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta wydaje zarządzenia publikowane na portalu Modelowe.gov.pl. Zarządzenia wójta, burmistrza lub prezydenta miasta są jawne i umotywowane.

Pytanie 6. Jak są wybierane oraz jak działają władze naszych powiatów?

6.1. Władzą uchwałodawczą powiatu jest rada powiatu a władzą wykonawczą zarząd powiatu. Do składu, procedur wyboru i zasad funkcjonowania rad powiatów powiatu odpowiednio stosuje się przepisy punktów 5.4.–5.10. niniejszej Karty dotyczące rad gmin.

6.2. Na czele zarządu powiatu stoi starosta. Zarówno starosta jak i zarząd powiatu są powoływani i odwoływani przez radę powiatu większością głosów pełnego składu rady. Starostą lub członkiem zarządu powiatu może być jedynie obywatel polski.

6.3. Do zarządu powiatu należy bieżące prowadzenie spraw powiatu. Zarządowi podlegają też powiatowe jednostki organizacyjne. Zarząd podejmuje decyzje zwykłą większością głosów. Wszystkie uchwały zarządu podejmowane są elektronicznie za pośrednictwem portalu demokracja.gov.pl i są jawne i umotywowane. Wewnętrzną organizację zarządu ustala rada powiatu w formie uchwały.

Pytanie 7. Jaka jest rola związków i stowarzyszeń gmin i powiatów oraz związków metropolitalnych?

7.1. Gminy, powiaty i miasta na prawach powiatu naszego Województwa mogą wiązać się ze sobą oraz z gminami, powiatami i miastami na prawach powiatu innych województw w związki i stowarzyszenia samorządowe celem wymiany doświadczeń, bardziej efektywnego wykonywania zadań publicznych oraz realizacji wspólnych przedsięwzięć. Związki mogą obejmować jednostki samorządu terytorialnego tego samego jak i różnych rodzajów. Nasze Województwo szczególnie wspiera związki metropolitalne obejmujące miasto na prawach powiatu oraz jednostki samorządu terytorialnego położone w jego sąsiedztwie. Zakazane jest natomiast powołanie związku, do którego należy powiat oraz niektóre gminy położone w granicach tego powiatu. Do związków i stowarzyszeń, o których mowa w niniejszym pytaniu nie mogą należeć województwa.

7.2. Związek lub stowarzyszenie powoływany jest zgodną uchwałą rad co najmniej dwóch jednostek samorządu terytorialnego. Uchwała taka musi też ustanawiać statut związku lub stowarzyszenia.

7.3. Przystąpienie do istniejącego związku lub stowarzyszenia wymaga zgody zarządu i rady jednostki samorządu terytorialnego planującej przystąpienie oraz zgody związku lub stowarzyszenia wydanej w procedurze, którą określa statut tego związku lub stowarzyszenia.

7.4. W przypadku, gdy związek lub stowarzyszenie ma przejąć pełnienie ustawowych zadań gminy, powiatu lub miasta na prawach powiatu, do utworzenia związku lub stowarzyszenia albo przystąpienia gminy, powiatu lub miasta na prawach powiatu do istniejącego związku i stowarzyszenia konieczna jest zgoda wyrażona przez mieszkańców w lokalnym referendum elektronicznym lub referendum lokalnym.

Pytanie 8. Jak jest wybierany i jak działa Sejmik naszego Województwa?

8.1. Sejmik, który wraz z Senatem Wojewódzkim stanowi naszą wojewódzką władzę uchwałodawczą, składa się z 30 [lub inna liczba] radnych wojewódzkich wybieranych w powszechnych, równych, bezpośrednich, [opcja: proporcjonalnych] wyborach, w głosowaniu tajnym, na kadencję czteroletnią [lub inna liczba nie wyższa niż 5 lat], przy czym kadencja Sejmiku ulega odpowiedniemu skróceniu, jeśli okres pomiędzy dniem wyborów do Sejmiku naszego Województwa a dniem wyborów do Sejmu i Senatu RP oraz dniem wyborów na Prezydenta RP byłby krótszy niż sześć miesięcy.

8.2. Radni wojewódzcy są reprezentantami obywateli Województwa Modelowego i nie wiążą ich instrukcje wyborców. Mandatu radnego wojewódzkiego nie można łączyć z funkcją Senatora Wojewódzkiego, mandatem Posła na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, z funkcjami których Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej zakazuje łączyć z mandatem Posła na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, z funkcją Wojewódzkiego Rzecznika Praw Obywatelskich i członka kolegium Wojewódzkiej Izby Obrachunkowej a także z członkostwem we władzach innej jednostki samorządu terytorialnego. Do radnych wojewódzkich odpowiednio stosuje się też postanowienia punktów 5.9. dotyczących radnych gminy.

8.3. Radni wojewódzcy mogą tworzyć klub radnych.

8.4. Pracę Sejmiku organizuje jego Prezydium, w skład którego wchodzi Przewodniczący wraz z Wiceprzewodniczącymi w liczbie nie większej niż trzech.

8.5. Sejmik podejmuje decyzje, w tym uchwała uchwały wojewódzkie, powołuje i odwołuje Przewodniczącego i Wiceprzewodniczących Sejmiku, a także powołuje i odwołuje [opcja: Marszałka Województwa], Ministrów Województwa, większością głosów pełnego składu Sejmiku.

8.6. Do sposobu organizacji uchwał i głosowań w Sejmiku stosuje się odpowiednio przepisy punktów 5.4.-5.5. dotyczącego wykorzystania portalu demokracja.gov.pl w uchwałach i głosowaniach rad gmin.

Pytanie 9. Jak jest wybierany i jak działa Senat naszego Województwa?

9.1. Senat Województwa, który wraz z Sejmikiem stanowi naszą wojewódzką władzę uchwałodawczą, składa się z senatorów województwa, którymi są z urzędu wszyscy wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast wchodzących w skład naszego Województwa. Do senatorów województwa stosuje się odpowiednio przepisy punktu 8.2. dotyczące radnych wojewódzkich.

9.2. Jeśli niniejsza Karta lub Uchwały Zasadnicze nie stanowią inaczej, Senat Województwa podejmuje decyzje, w tym uchwała uchwały wojewódzkie a także powołuje i odwołuje Przewodniczącego i Wiceprzewodniczących Senatu Województwa, większością głosów ważonych pełnego składu Senatu Województwa. Głosy w Senacie Województwa ważne są w ten sposób, że każdy senator województwa dysponuje jednym głosem na każde rozpoczęte 1,000 mieszkańców reprezentowanej przez siebie gminy lub miasta. Liczbę głosów, którymi dysponuje każdy senator województwa w danym roku, stwierdza w uchwale Państwowa Komisja Wyborcza na podstawie danych przekazanych przez Główny Urząd Statystyczny. Senator województwa nie może dzielić posiadanych przez siebie głosów.

9.3. Pracę Senatu Województwa organizuje jego Prezydium, w skład którego wchodzi Przewodniczący wraz z Wiceprzewodniczącymi w liczbie nie większej niż pięciu. Kandydata na Przewodniczącego Senatu Województwa zgłasza grupa co najmniej 15 senatorów województwa. Każdy senator województwa może udzielić poparcia wyłącznie jednemu kandydatowi. Urząd Przewodniczącego Senatu Województwa obejmuje kandydat, który uzyskał w poufnym głosowaniu elektronicznym największą liczbę głosów ważonych, natomiast stanowiska Wiceprzewodniczących kandydaci, którzy w tym samym głosowaniu uzyskali kolejną najwyższą liczbę głosów ważonych.

9.4. Do sposobu organizacji uchwał i głosowań Senatu Województwa stosuje się odpowiednio przepisy punktów 5.4.–5.5. dotyczącego wykorzystania portalu demokracja.gov.pl w uchwałach i głosowaniach rad gmin.

Pytanie 10. Jak jest wybierana i jak działa Wojewódzka Rada Ministrów?

10.1. Wojewódzka Rada Ministrów [Zarząd Województwa] sprawuje władzę wykonawczą na poziomie wojewódzkim.

10.2. Pracom Wojewódzkiej Rady Ministrów przewodniczy Marszałek Województwa, [Opcja 1] wybierany w wyborach równych, tajnych, powszechnych i bezpośrednich na kadencję czteroletnią // [Opcja 2] powoływany i odwoływany przez Sejmik.

10.3. Pozostałymi członkami Wojewódzkiej Rady Ministrów są Ministrowie Województwa [Członkowie Zarządu Województwa] powoływani przez Sejmik na wniosek Marszałka Województwa, a odwoływani przez Marszałka Województwa lub przez Sejmik.

10.4. Liczbę Ministrów Województwa i podział zadań między nimi ustala rozporządzeniem Marszałek Województwa.

10.5. Wojewódzka Rada Ministrów podejmuje decyzje większością głosów pełnego jej składu.

10.6. Dla zapewnienia fachowej działalności Marszałka Województwa i Ministrów Województwa tworzy się odpowiednie wyspecjalizowane jednostki organizacyjne w Urzędzie Wojewódzkim. Na wniosek Ministra Województwa, Marszałek Województwa powołuje i odwołuje Wiceministra Województwa.

10.7. Marszałek, Minister lub Wiceminister Województwa musi być obywatelem polskim.

10.8. Obsługę Marszałka Województwa zapewnia Urząd Marszałkowski. Marszałek Województwa powołuje, rozwiązuje i nadaje statut Ministerstw Wojewódzkich służących do obsługi Ministrów Wojewódzkich.

Pytanie 11. Na jakich zasadach nasze Województwo może podjąć Ścisłą Współpracę z innymi województwami?

11.1. Nasze Województwo może podjąć z innym województwem lub województwami Ścisłą Współpracę w każdym obszarze spraw publicznych, oczywiście w ramach kompetencji Samorządu naszego Województwa. Nawiązanie takiej Ścisłej Współpracy następuje zgodnymi Uchwałami Wojewódzkimi uchwalonymi przez Sejmik i Senat naszego Województwa oraz przez sejmiki i senaty województwa lub województw podejmujących z nami Ścisłą Współpracę. W każdym czasie nasze Województwo może uchwałą wojewódzką wypowiedzieć Ścisłą Współpracę. Zgodne Uchwały Wojewódzkie na podstawie których Ścisła Współpraca została nawiązana mogą przewidywać okres przejściowy, nie dłuższy niż trzy lata, od wypowiedzenia Ścisłej Współpracy do momentu ustania tej Współpracy oraz sposób rozliczeń wydatków publicznych poniesionych w ramach Ścisłej Współpracy.

11.2. W obszarze spraw publicznych objętych Ścisłą Współpracą wojewódzką władzę uchwałodawczą sprawują połączone sesje elektroniczne sejmików i senatów wszystkich województw, które podjęły Ścisłą Współpracę. Takie połączone sesje elektroniczne odbywają się za pośrednictwem portalu demokracja.gov.pl i są jawne.

11.3. Połączone sesje elektroniczne sejmików uchwalają uchwały międzywojewódzkie i podejmują inne decyzje większością głosów pełnego składu połączonych sejmików wszystkich województw należących do Ścisłej Współpracy, ważonych liczbą mieszkańców reprezentowanego województwa. Połączone sesje elektroniczne senatów województw podejmują natomiast decyzje większością głosów pełnego składu połączonych senatów wszystkich województw należących do Ścisłej Współpracy ważonych tak, jak w Senacie naszego Województwa.

11.4. Województwa należące do Ścisłej Współpracy mogą, uchwałą międzywojewódzką, utworzyć funkcję Ministra Międzywojewódzkiego w obszarze Ścisłej Współpracy. Uchwała taka reguluje sposób finansowania Ministra Międzywojewódzkiego oraz kierowanego przez niego ministerstwa międzywojewódzkiego.

11.5. Kandydata na Ministra Międzywojewódzkiego zgłaszają zgodnym oświadczeniem marszałkowie wszystkich województw należących do Ścisłej Współpracy. Powołanie na stanowisko Ministra Międzywojewódzkiego wymaga zgody sejmików wszystkich województw należących do Ścisłej Współpracy. Każdy z marszałków i sejmików może w każdym czasie odwołać Ministra Międzywojewódzkiego z funkcji. Minister Międzywojewódzki jest członkiem Wojewódzkiej Rady Ministrów naszego Województwa tak jak Minister Wojewódzki.

Pytanie 12. Jak działają Wojewódzkie Agencje Wykonawcze?

12.1. Wykonywanie władzy wykonawczej w naszym Województwie wspierają Wojewódzkie Agencje Wykonawcze, w tym Prokuratura Województwa Modelowego, Wojewódzka Policja Samorządowa, Wojewódzka Straż Pożarna oraz Wojewódzka Administracja Skarbowa.

12.2. Prokuraturę Województwa Modelowego stanowią Prokurator Wojewódzki, jego zastępcy, prokuratorzy rejonowi i ich zastępcy a także pozostali prokuratorzy prokuratury wojewódzkiej i prokuratur rejonowych utworzonych na obszarze naszego Województwa. Prokuratorzy ci pełnią funkcję oskarżycieli publicznych w sprawach karnych rozpatrywanych w pierwszej instancji przez sąd rejonowy w naszym Województwie oraz strzegą praworządności na zasadach określonych w prawie krajowym i wojewódzkim. Prokuratura Województwa Modelowego w swoich działaniach współdziała z Prokuraturą Krajową oraz podległą jej Prokuraturą Rejonową w naszym Województwie.

12.3. Wojewódzka Policja Samorządowa to umundurowana i uzbrojona formacja wspierająca Policję Państwową a także działające w naszym Województwie Policje Muncypalne i Policje Gminne w ochronie bezpieczeństwa ludzi i mienia oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego w naszym Województwie. Wojewódzka Policja Samorządowa odpowiada za rekrutację i szkolenie policjantów gminnych i muncypalnych, wykonuje zadania kontroli wewnętrznej w Policjach Muncypalnych i Gminnych a także utrzymuje bezpieczeństwo i porządek publiczny w gminach, które nie utworzyły Policji Gminnych bądź Muncypalnych. Na czele Wojewódzkiej Policji Samorządowej stoi Komendant. Komendant ten wydaje opinie w przedmiocie powołania i odwołania Komendantów Policji Gminnych lub Muncypalnych w naszym Województwie a także sprawuje nadzór nad Policjami Gminnymi lub Muncypalnymi w zakresie użycia środków przymusu bezpośredniego, dokonywania zatrzymań, kontroli osobistej i nakładania grzywien w postępowaniu mandatowym.

12.4. Prokuratora Wojewódzkiego, Prokuratorów Rejonowych oraz Komendanta Wojewódzkiej Policji Samorządowej powołuje Wojewódzka Rada Ministrów spośród osób wpisanych do odpowiedniego zasobu kadrowego prowadzonego, odpowiednio, przez krajowego Ministra Sprawiedliwości i ministra właściwego do spraw wewnętrznych. Obywatel może być decyzją administracyjną właściwego ministra wykreślony z zasobu kadrowego, ale tylko po osiągnięciu wieku 70 lat lub z ważnych, umotywowanych przyczyn.

12.5. Wojewódzka Administracja Skarbowa wykonuje zadania z zakresu realizacji dochodów z tytułu podatków lokalnych i wojewódzkich, ochrony majątku jednostek Samorządu naszego Województwa, zapewniając jednocześnie obsługę i wsparcie obywateli w prawidłowym wykonywaniu obowiązków podatkowych. Na jej czele stoi Minister Wojewódzki właściwy do spraw finansów publicznych lub podległy mu Wiceminister. Jednostkami organizacyjnymi Wojewódzkiej Administracji Skarbowej są urzędy skarbowe, na których czele stoją naczelnicy.

12.6. Uchwała wojewódzka może ustanawiać inne Wojewódzkie Agencje Wykonawcze a uchwała międzywojewódzka – Międzywojewódzkie Agencje Wykonawcze.

Pytanie 13. Kto sprawuje władzę sądowniczą w naszym Województwie?

13.1. Wymiar sprawiedliwości w naszym Województwie wykonują sądy krajowe oraz sądy wojewódzkie, czyli Naczelny Sąd Wojewódzki oraz sądy rejonowe. Wszystkie sądy sprawują wymiar sprawiedliwości i wydają wyroki w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

13.2. Wojewódzkie sądy rejonowe sprawują wymiar sprawiedliwości w naszym Województwie orzekając w pierwszej instancji we wszystkich sprawach niezastrzeżonych przez ustawy do właściwości sądów okręgowych.

13.3. Naczelny Sąd Wojewódzki naszego Województwa sprawuje wymiar sprawiedliwości:

13.3.a. w Izbie Administracyjnej – jako sąd administracyjny pierwszej instancji w sprawach dotyczących kontroli działalności administracji samorządowej naszego Województwa, w tym skarg na decyzje organów tej administracji, w sprawach o zgodności wydanych przez władze samorządu gminnego, powiatowego, miejskiego i wojewódzkiego aktów prawa miejscowego niższego rzędu z aktami prawa krajowego i miejscowego wyższego rzędu, w sprawach skarg na wydawane przez organy władzy wojewódzkiej naszego Województwa akty nadzoru nad działalnością organów gmin i powiatów, a także w sprawach spórów kompetencyjnych pomiędzy władzami gmin, powiatów i województwa na terenie naszego Województwa;

13.3.b. w Izbach Cywilnych, Karnych oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych – jako sąd powszechny drugiej instancji w sprawach apelacji od wyroków sądów rejonowych w naszym Województwie.

13.4. Sędziów Naczelnego Sądu Wojewódzkiego powołuje Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa. Wniosek ten Krajowa Rada Sądownictwa może przedłożyć w przedmiocie kandydata, który uzyskał pozytywną opinię Senatu Województwa podjętą większością co najmniej 60% głosów ważonych pełnego składu Senatu Województwa. Jeśli jednak trzech kolejnych kandydatów zgłoszonych przez Krajową Radę Sądownictwa na dane stanowisko sędziowskie nie uzyska wymaganej większości 60% głosów ważonych, Krajowa Rada Sądownictwa może przedstawić Prezydentowi Rzeczypospolitej kandydata, który uzyskał największą liczbę głosów ważonych spośród przedstawionych Senatowi Województwa kandydatów na to stanowisko.

13.5. W skład Krajowej Rady Sądownictwa wchodzi, obok innych osób wymienionych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, ośmiu sędziów wybieranych na indywidualne kadencje czteroletnie przez zgromadzenia ogólne naczelnych sądów wojewódzkich. Zgromadzenie ogólne każdego z naczelnych sądów wojewódzkich, w tym Naczelnego Sądu naszego Województwa, wybiera członka Krajowej Rady Sądownictwa co drugą kadencję. Każdego roku dokonuje się wyborów tych członków Krajowej Rady Sądownictwa w dwóch województwach.

Pytanie 14. Jaką rolę pełnią i jak jest wybierany skład niezależnych instytucji kontrolnych funkcjonujących w naszym Województwie?

14.1. Niezależne instytucje kontrolne strzegą, w imieniu obywateli, poszanowania rządów prawa i przestrzegania praw obywatelskich w Województwie Modelowym.

14.2. Członków kolegium Wojewódzkiej Izby Obrachunkowej na kadencję czteroletnią powołuje: $\frac{2}{3}$ składu – Senat Województwa większością 60% głosów ważonych pełnego składu Senatu Województwa, $\frac{1}{3}$ składu – prezes Najwyższej Izby Kontroli.

14.3. Wojewódzki Rzecznik Praw Obywatelskich, współpracując z Rzecznikiem Praw Obywatelskich, stoi na straży wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w niniejszym Statucie Województwa i Uchwałach Zasadniczych oraz w innych aktach normatywnych.

14.4. Wojewódzkiego Rzecznika Praw Obywatelskich na pięcioletnią kadencję powołuje Rzecznik Praw Obywatelskich spośród trzech kandydatów przedstawionych przez Senat Województwa. Kandydaci są wyłaniany przez Senat Województwa większością 60% głosów ważonych pełnego składu Senatu Województwa.

14.5. Członkowie kolegium Wojewódzkiej Izby Obrachunkowej oraz Wojewódzki Rzecznik Praw Obywatelskich są w swojej działalności niezawisli od innych organów władz wojewódzkich, nie mogą też zajmować żadnych innych stanowisk ani wykonywać innych zajęć zawodowych za wyjątkiem stanowiska profesora szkoły wyższej.

Pytanie 15. Jaką rolę pełni Kolegium Województw i jaki jest nasz wpływ na jego funkcjonowanie?

15.1. Kolegium Województw jest centralnym organem administracji publicznej koordynującym politykę publiczną w obszarach należących do kompetencji samorządu terytorialnego, tworzącym ogólnopolskie standardy w zakresie dostarczania usług publicznych przez samorzady, oraz sprawującym nadzór nad jednostkami samorządu terytorialnego.

15.2. Kolegium Województw obraduje w następujących zespołach:

15.2.I. Zespół ds. Edukacji;

15.2.II. Zespół ds. Nauki i Szkolnictwa Wyższego;

15.2.III. Zespół ds. Przedsiębiorczości i Technologii;

15.2.IV. Zespół ds. Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej;

15.2.V. Zespół ds. Zdrowia;

15.2.VI. Zespół ds. Kultury, Sportu i Turystyki;

15.2.VII. Zespół ds. Zagospodarowania Przestrzennego, Infrastruktury, Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej;

15.2.VIII. Zespół ds. Rolnictwa;

15.2.IX. Zespół ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Rozliczalności Władzy;

15.2.X. Zespół ds. Finansów i Majątku Samorządowego;

15.2.XI. Zespół ds. Administracji.

15.3. Każdy z zespołów Kolegium Województw składa się z ministrów wojewódzkich, po jednym z każdego województwa właściwych do spraw polityki publicznej w obszarze kompetencji danego zespołu. W przypadku, gdy dany obszar polityki publicznej objęty jest Ścisłą Współpracą dwóch lub więcej województw, województwa reprezentuje właściwy Minister Międzywojewódzki. Minister Wojewódzki lub Międzywojewódzki może wyznaczyć jednego z wiceministrów do reprezentowania naszego Województwa w danym zespole Kolegium Województw.

15.4. Każdy Zespół Kolegium Województw obraduje odrębnie i podejmuje decyzje drogą elektroniczną, za pośrednictwem portalu demokracja.gov.pl. Uchwały i głosowania Zespołu Kolegium Województw są

jawne, chyba że przepisy prawa stanowią, że uchwała, wybór lub inna decyzja ma być podjęta w elektronicznym głosowaniu poufnym. Głosowaniom elektronicznym może towarzyszyć sesja tradycyjna, podczas członkowie Zespołu są fizycznie obecni w jednym miejscu, lub sesja elektroniczna, podczas której dyskusja prowadzona jest za pośrednictwem portalu demokracja.gov.pl. Zespół Kolegium Województw podejmuje decyzje większością głosów pełnego składu Zespołu ważonych liczbą mieszkańców reprezentowanych województw.

15.5. Zespół Kolegium Województw uchwała:

15.5.a. Rekomendacje dla władz samorządu naszego Województwa;

15.5.b. Zarządzenia i standardy techniczne wiążące władze Samorządu naszego Województwa, po zasięgnięciu opinii Ministra właściwego do spraw, których zarządzenia i standardy techniczne dotyczą;

15.5.c. Projekty rozporządzeń, które przedkłada do zatwierdzenia Radzie Ministrów lub Ministrom;

15.5.d. Projekty ustaw, które przedkłada Senatowi RP.

15.6. Prace Zespołu Kolegium Województw organizuje i, prowadzi, z głosem doradczym, Dyrektor Wykonawczy wybierany przez członków Zespołu spoza swojego grona na dwuletnią kadencję. Zespół Kolegium Województw może uchwałą odwołać Dyrektora Wykonawczego przed końcem kadencji na wniosek członków Zespołu reprezentujących co najmniej 30% obywateli RP.

15.7. Obsługę prac każdego z zespołów zapewnia Agencja Wykonawcza Kolegium Województw, na której czele stoi Dyrektor Wykonawczy danego zespołu. Za zgodą Rady Ministrów, Zespół Kolegium Województw może powołać więcej niż jedną Agencję Wykonawczą.

Pytanie 16. Kto odpowiada za zapewnienie prawidłowego funkcjonowania procesów demokratycznych w jednostkach Samorządu naszego Województwa?

16.1. Prawidłowości wyborów i procesów decydowania demokratycznego w naszym Województwie strzeże Państwowa Komisja Wyborcza, która jest niezależna od władz Samorządu naszego Województwa, od samorządów innych województw, ale również od władz krajowych.

16.2. O ważności wyborów w jednostkach Samorządu Województwa Modelowego decyduje Naczelny Sąd Wojewódzki.

16.3. Termin powszechnych wyborów gminnych i powiatowych, ogłasza, na podstawie i w granicach prawa, Marszałek Województwa. Natomiast termin wyborów wojewódzkich ogłasza Prezes Naczelnego Sądu Wojewódzkiego, po zasięgnięciu opinii Marszałka Województwa.

16.4. Do zadań Państwowej Komisji Wyborczej związanych zapewnieniem prawidłowego funkcjonowania procesów demokratycznych w naszym Województwie należy:

16.4.a. przeprowadzanie powszechnych wyborów oraz referendów w jednostkach Samorządu naszego Województwa;

16.4.b. prowadzenie internetowego portalu demokracja.gov.pl i administrowanie jego funkcjonalnościami umożliwiającymi władzom uchwałodawczym i wykonawczym Samorządu naszego Województwa podejmowanie wszystkich decyzji i przeprowadzanie wszystkich głosowań drogą elektroniczną, w tym zapewnienie członkom władz Samorządu naszego Województwa bezpiecznego sposobu identyfikacji na potrzeby udziału w głosowaniach i innych procesach podejmowania decyzji przewidzianych niniejszą Kartą i innymi aktami

prawa miejscowego, a także rejestrowanie w systemie odpowiedniej wagi głosów poszczególnych członków władz, na podstawie przepisów prawa i danych dostarczonych przez Główny Urząd Statystyczny;

16.4.c. administrowanie funkcjonalnościami portalu demokracja.gov.pl umożliwiającymi obywatelom uczestnictwo w sprawowaniu władzy samorządowej zgodnie z postanowieniami niniejszej Karty.

16.5. W skład Państwowej Komisji Wyborczej wchodzi:

16.5.a. jeden sędzia Naczelnego Sądu Wojewódzkiego naszego Województwa wybierany przez zgromadzenie ogólne tego sądu;

16.5.b. po jednym sędzi naczelnym sądów wojewódzkich pozostałych województw wybieranych przez zgromadzenia ogólne tych sądów;

16.5.c. czterech sędziów Sądu Najwyższego, wskazanych przez Pierwszego Prezesa tego Sądu, oraz czterech sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego, wskazanych przez Prezesa tego Sądu.

16.6. Członkowie Państwowej Komisji Wyborczej muszą, oprócz warunków stawianych sędziom, wyróżniać się wiedzą z zakresu informatyki prawniczej. Członkowie Państwowej Komisji Wyborczej są wybierani na kadencję dziewięcioletnią, przy czym co roku wybiera się nie więcej niż trzech członków.

16.7. Do wykonywania funkcji nadzoru nad wyborami i procesem decydowania demokratycznego w naszym Województwie, Państwowa Komisja Wyborcza wyznacza Zespół Nadzorczy, złożony z dwóch członków Komisji będących Sędziami Sądu Najwyższego lub Naczelnego Sądu Administracyjnego (z których jeden pełni funkcję przewodniczącego Zespołu), dwóch członków Komisji będących sędziami Naczelnymi Sądów Wojewódzkich z województw, które nie są położone w bezpośrednim sąsiedztwie naszego Województwa, oraz członka Komisji będącego sędzią Naczelnego Sądu Wojewódzkiego naszego Województwa. W skład Zespołu Nadzorczego mogą także wchodzić obserwatorzy zgłoszeni przez kluby Sejmiku, z tym, że jeden klub może zgłosić tylko jednego obserwatora.

Część III. Pytania o prawo i jego egzekwowanie w Województwie Modelowym

Pytanie 17. Jakie rodzaje aktów prawnych obowiązują władze publiczne i obywateli w naszym Województwie?

17.1. Akty prawa powszechnie obowiązującego władze publiczne i obywateli w naszym Województwie stosuje się w następującym porządku:

<i>Akty prawa krajowego i międzynarodowego na podstawie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej</i>	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej Wiążące Polskę akty prawa międzynarodowego Ustawy Rozporządzenia		
<i>Akty prawa miejscowego obowiązujące w całym Województwie Modelowym</i>	Karta Wojewódzka i Wojewódzkie Uchwały Zasadnicze Uchwały Międzywojewódzkie, uchwalane w obszarach Ścistej Współpracy Uchwały Wojewódzkie, uchwalane przez Sejmik i Senat naszego Województwa Rozporządzenia Wojewódzkie, wydawane na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w Wojewódzkiej Uchwale Zasadniczej, Uchwale Międzywojewódzkiej lub Uchwale Wojewódzkiej		
<i>Akty prawa miejscowego obowiązujące na terenie danego powiatu</i>	Statut Powiatu Uchwały Rady Powiatu	Statut Miasta Uchwały Rady Miasta	<i>Akty prawa miejscowego obowiązujące na terenie danego miasta na prawach powiatu</i>
<i>Akty prawa miejscowego obowiązujące na terenie danej gminy</i>	Statut Gminy Uchwały Rady Gminy Zarządzenia Porządkowe Wójta lub Burmistrza	Zarządzenia Porządkowe Prezydenta Miasta	

Pytanie 18. Jak wygląda proces tworzenia prawa w Samorządzie Województwa Modelowego?

18.1. Inicjatywa uchwałodawcza w przypadku uchwał wojewódzkich przysługuje grupie radnych wojewódzkich stanowiących nie mniej niż 15% pełnego składu Sejmiku, Wojewódzkiej Radzie Ministrów oraz grupie obywateli naszego Województwa. Inicjatywa uchwałodawcza realizowana jest poprzez umieszczenie pliku z treścią projektu uchwały, wraz z uzasadnieniem, w odpowiedniej zakładce portalu demokracja.gov.pl.

18.2. Sejmik rozpatruje projekty uchwał wojewódzkich w procesie Dialogu Obywatelskiego, chyba, że projekt skierowany został na szybką ścieżkę uchwałodawczą zgodną decyzją Prezydium Sejmiku i Prezydium Senatu Województwa. Dialog Obywatelski odbywa się w dwóch fazach: konsultacyjnej i legislacyjnej. W fazie konsultacyjnej do projektu uchwały umieszczonego na portalu demokracja.gov.pl publiczne i nie-anonimowe poprawki i uwagi zgłosić może każdy, w tym radni wojewódzcy i senatorowie województwa.

Projekt uchwały umieszczony na portalu demokracja.gov.pl, jak i poszczególne jego przepisy, poddawane są również publicznej i anonimowej ocenie wyrażonej w formie gwiazdek przyznawanych przez obywateli, w dwóch kategoriach: “zrozumiały przepis” i “dobre rozwiązanie”. W fazie legislacyjnej, wnioskodawca lub komisja sejmiku wojewódzkiego uwzględni bądź nie uwzględni przedstawionych uwag i poprawek. W przypadku dokonania istotnych zmian w projekcie, proces powtarza się organizując kolejną fazę konsultacyjną, aż do momentu, gdy kolejna faza konsultacyjna nie owocuje już istotnymi zmianami do projektu. W tym momencie projekt poddaje się pod głosowanie elektroniczne Sejmiku.

18.3. Uchwalenie projektu uchwały wojewódzkiej przez Sejmik zapisane zostaje w portalu demokracja.gov.pl, przy wykorzystaniu technologii rozproszonego, zdecentralizowanego, współdzielonego i replikowanego rejestru (*blockchain*). W momencie uchwalenia projektu uchwały wojewódzkiej przez Sejmik rozpoczyna się elektroniczne głosowanie nad tym projektem w Senacie Województwa. Senat Województwa nie może wносить poprawek do projektu uchwały.

18.4. Do momentu uchwalenia uchwały wojewódzkiej przez Senat, wnioskodawca może wycofać projekt. Uchwalenie uchwały wojewódzkiej przez Senat Województwa zapisane zostaje w portalu demokracja.gov.pl, przy wykorzystaniu technologii rozproszonego, zdecentralizowanego, współdzielonego i replikowanego rejestru (*blockchain*). W momencie dokonania tego zapisu, uchwała wojewódzka zostaje automatycznie ogłoszona w internetowym dzienniku urzędowym naszego Województwa, dostępnym na stronie Modelowe.gov.pl.

18.5. Do uchwalania uchwał w miastach na prawach powiatów stosuje się odpowiednio przepisy punktów 18.1.–18.4. Procedurę tworzenia prawa miejscowego w gminach i powiatach reguluje natomiast statut tych jednostek Samorządu naszego Województwa. Statut ten musi zakładać wymóg elektronicznego głosowania za pośrednictwem portalu demokracja.gov.pl a także wymóg ogłoszenia wszystkich uchwalonych lub wydanych aktów prawa miejscowego na stronie Modelowe.gov.pl.

Pytanie 19. W jaki sposób obywatele naszego Województwa mogą mieć bezpośredni wpływ na tworzenie prawa?

19.1. Udział obywateli w procesie tworzenia prawa miejscowego w naszym Województwie odbywa się przede wszystkim za pośrednictwem portalu demokracja.gov.pl, w którym indywidualny profil założyć może każdy obywatel Województwa posiadający profil zaufany w publicznym systemie identyfikacji elektronicznej obsługiwany przez władze krajowe. Współdziałając z władzami krajowymi, władze naszego Województwa dążą do tego, by jak największa liczba pełnoletnich obywateli Województwa posiadała profil w portalu demokracja.gov.pl.

19.2. Oprócz opisanego w punkcie 18.2. udziału obywateli w Dialogu Obywatelskim wokół projektu uchwały wojewódzkiej w Sejmiku, obywatele mogą wziąć udział w konsultacjach społecznych zorganizowanych na wcześniejszym etapie prac nad projektem uchwały wojewódzkiej przez Wojewódzką Radę Ministrów, Ministra Wojewódzkiego a także szefów Wojewódzkich Agencji Wykonawczych, Wojewódzkiego Rzecznika Praw Obywatelskich i kolegium Wojewódzkiej Izby Obrachunkowej. Przeprowadzenia takich konsultacji może też zażądać grupa co najmniej 1,000 obywateli naszego Województwa posiadających czynne prawo wyborcze do Sejmiku, składając wniosek elektroniczny za pośrednictwem portalu demokracja.gov.pl. Do czasu zakończenia konsultacji społecznych, których zażądała wspomniana grupa obywateli, Wojewódzka Rada Ministrów nie przedkłada Sejmikowi a Sejmik nie rozpoczyna procedowania projektu uchwały wojewódzkiej, którego żądanie dotyczy.

19.3. Każdy ma prawo uczestnictwa w sesjach tradycyjnych i elektronicznych Sejmiku i Senatu Wojewódzkiego. Uczestnictwo w sesji tradycyjnych odbywa się z uwzględnieniem możliwości lokalowych, jednakże Sejmik i Senat Wojewódzki zapewniają nie mniej niż 50 miejsc dla publiczności, rezerwacji których można dokonać (w kolejności zgłoszeń) na portalu demokracja.gov.pl.

19.4. Grupa co najmniej 1,000 obywateli naszego Województwa posiadających czynne prawo wyborcze do Sejmiku może wystąpić z obywatelską inicjatywą uchwałodawczą, składając wniosek elektroniczny za pośrednictwem portalu demokracja.gov.pl. Projekt taki staje się przedmiotem obrad Sejmiku na najbliższej sesji po złożeniu projektu, jednak nie później niż po upływie 3 miesięcy od dnia złożenia.

19.5. Grupa co najmniej 5,000 obywateli naszego Województwa, posiadających czynne prawo wyborcze do Sejmiku, może zażądać zwołania sesji Sejmiku w określonej sprawie, składając wniosek elektroniczny za pośrednictwem portalu demokracja.gov.pl. Prezydium Sejmiku decyduje, czy wniosek obywateli będzie załatwiony przez sesję tradycyjną czy elektroniczną bądź przez włączenie dyskusji nad zgłoszoną przez obywateli sprawą do porządku obrad sesji obejmującej także inne punkty. Obrady poświęcone sprawom podniesionym we wniosku muszą się odbyć nie później niż po upływie 3 miesięcy od dnia złożenia. Przedstawiciel wnioskodawców ma prawo do wypowiedzi podczas tej sesji.

19.6. Postawienia pkt. 19.2.–19.5. stosuje się też odpowiednio do udziału obywateli w procesie tworzenia prawa w gminach, powiatach i miastach na prawach powiatu, z tym, że w jednostkach samorządu naszego Województwa do 5,000 mieszkańców z obywatelską inicjatywą uchwałodawczą, żądaniem przeprowadzenia konsultacji społecznych lub żądaniem zwołania sesji rady gminy, powiatu lub miasta na prawach powiatu może wystąpić 100 obywateli, w jednostkach do 20,000 mieszkańców – 200 obywateli, a w jednostkach powyżej 20,000 mieszkańców – 300 obywateli.

19.7. W sprawie sposobu rozstrzygnięcia istotnej sprawy przez władze samorządowe naszego Województwa a także w innych istotnych sprawach dotyczących społecznych, gospodarczych lub kulturowych więzi łączących wspólnotę naszego Województwa przeprowadza się wojewódzkie referendum elektroniczne. Wojewódzkie referendum elektroniczne przeprowadzane jest za pośrednictwem portalu demokracja.gov.pl na wniosek Sejmiku, Senatu Województwa, Wojewódzkiej Rady Ministrów lub grupy 20,000 obywateli naszego Województwa. Termin referendum elektronicznego oraz treść pytania lub wariantów zaproponowanych do wyboru określa uchwała wojewódzka, chyba że szczegółowe przepisy niniejszej Karty stanowią inaczej. W przypadku przedstawienia wariantów do wyboru, obywatel szereguje przedstawione warianty od najbardziej do najmniej preferowanego (pojedynczy głos przechodni). W referendum elektronicznym mogą wziąć udział wszyscy pełnoletni obywatele naszego Województwa posiadający profil na tym portalu. Tożsamość obywatela głosującego w wojewódzkim referendum elektronicznym jest znana wyłącznie członkom i pracownikom Państwowej Komisji Wyborczej administrującej portalem demokracja.gov.pl, zobowiązanym do zachowania tajemnicy pod groźbą odpowiedzialności karnej.

19.8. W przypadku szczególnie istotnych kwestii dotyczących wspólnoty naszego Województwa, a w szczególności w kwestiach mających wpływ na prawa i wolności człowieka, przeprowadza się referendum wojewódzkie. Referendum wojewódzkie, które odbywa się w powszechnym, tajnym i bezpośrednim głosowaniu, jest zwoływane na wniosek Sejmiku, Senatu Województwa lub grupy 50,000 obywateli naszego Województwa.

19.9. Wynik wojewódzkiego referendum elektronicznego lub referendum wojewódzkiego jest ważny, jeśli wzięło w nim udział 20% uprawnionych do głosowania, a wiążący dla władz wojewódzkich – jeśli wzięło w nim udział 40% uprawnionych.

19.10. Postawienia pkt. 19.5.–19.7. stosuje się też odpowiednio do lokalnych referendów elektronicznych i referendów lokalnych w gminach, powiatach i miastach na prawach powiatu organizowanych przez organy władzy gminnej, z tym że do wniosku o przeprowadzenie lokalnego referendum elektronicznego potrzebne jest poparcie 5% mieszkańców danej jednostki samorządu naszego Województwa a w przypadku referendum lokalnego – 10% mieszkańców.

Część IV. Pytania o załatwienie spraw obywateli w Województwie Modelowym

Pytanie 20. Kto w naszym Województwie podejmuje decyzje administracyjne mające wpływ na życie obywateli i jak mogą dowiedzieć się o dotyczącej mnie decyzji?

20.1. Indywidualne decyzje administracyjne dotyczącego obywateli naszego Województwa, przedsiębiorców i innych podmiotów wydają organy władzy wykonawczej, w tym wójt, burmistrz, prezydent miasta, starosta, Marszałek, Minister Województwa, a także szefowie Wojewódzkich Agencji Wykonawczych. Ponieważ jednak liczba wydawanych decyzji indywidualnych jest znaczna, organy uprawnione mogą zdecydować o przekazaniu pełnomocnictw do wydawania takich decyzji innym pracownikom jednostek Samorządu naszego Województwa.

20.2. W celu ułatwienia obywatelom kontaktu z administracją samorządową, Wojewódzka Rada Ministrów tworzy i administruje portalem Modelowe.gov.pl, na którym indywidualny profil założyć może każdy obywatel Województwa posiadający profil zaufany w publicznym systemie identyfikacji elektronicznej obsługiwany przez władze krajowe a także każda osoba prawna. Portal ten zawiera między innymi aktualną informację o osobach uprawnionych do podejmowania decyzji indywidualnych w naszych gminach, powiatach, miasta na prawach powiatu i Województwie.

20.3. Obywatel naszego Województwa, osoba prawna lub inny podmiot (za pośrednictwem swoich reprezentantów) może wyrazić zgodę na przekazywanie przez władze Samorządu naszego Województwa wszystkich decyzji administracyjnych drogą elektroniczną, a także zobowiązać się do składania wszystkich wniosków, za pośrednictwem indywidualnego profilu na portalu Modelowe.gov.pl. Ponieważ koszt dostarczenia decyzji drogą elektroniczną jest wielokrotnie niższy niż w przypadku tradycyjnego listu poleconego, uchwała wojewódzka może wprowadzić preferencje podatkowe dla obywateli, osób prawnych lub innych podmiotów, którzy wyrazili zgodę na otrzymywanie decyzji administracyjnych wyłącznie drogą elektroniczną.

Pytania 21. Co mogę zrobić, jeśli nie zgadzam się z decyzją organu władzy samorządowej w Województwie?

21.1. Jeżeli mająca w sprawie interes prawny osoba fizyczna albo osoba prawna nie zgadza się z decyzją indywidualną organu władzy gminnej, powiatowej, miejskiej lub wojewódzkiej, może w terminie trzydziestu dni od dnia doręczenia jej rozstrzygnięcia w sprawie złożyć skargę do Naczelnego Sądu Wojewódzkiego. Taka sama skarga przysługuje też na bezczynność organu administracji gminnej, powiatowej lub wojewódzkiej.

21.2. Każdy, czyj interes prawny albo prawa i wolności, zostały naruszone aktem prawa miejscowego wydanym przez władze Samorządu naszego Województwa może wnieść skargę do Naczelnego Sądu Wojewódzkiego w sprawie zgodności danego aktu prawa miejscowego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, ustawami, postanowieniami niniejszej Karty i wojewódzkich uchwał zasadniczych i innymi przepisami prawa wyższego rzędu.

Część V. Pytania o finanse i mienie wojewódzkie, powiatowe i komunalne

Pytanie 22. W jaki sposób finansowane są zadania publiczne realizowane w naszym Województwie?

22.1. Zadania publiczne realizowane są w naszym Województwie z dochodów budżetów gmin, dochodów budżetów powiatów, dochodów budżetów miast na prawach powiatów i dochodów budżetu województwa.

22.2. Władze wojewódzkie gwarantują gminom, powiatom i miastom na prawach powiatów odpowiednie środki na realizację ich zadań, dążąc do zwiększenia spójności społecznej w naszym Województwie, zmniejszenia różnic w standardzie dostarczanych obywatelom usług publicznych oraz wsparcia gmin i powiatów dotkniętych problemami społeczno-ekonomicznymi, poprzez:

22.2.a. uchwalanie podatków i opłat lokalnych, z których dochody stanowią dochody własne budżetów gmin, powiatów i miast na prawach powiatów;

22.2.b. zapewnienie udziału we wpływach z innych podatków samorządowych (w tym podatku dochodowego od osób fizycznych i osób prawnych), jako dochodów własnych budżetów gmin, powiatów i miast na prawach powiatów;

22.2.c. desygnowanie innych dochodów jako dochodów własnych budżetów gmin, powiatów i miast na prawach powiatów;

22.2.d. przekazywanie subwencji i dotacji z budżetu województwa;

22.2.e. respektowanie autonomii gmin, powiatów i miast na prawach powiatów w wydatkowaniu subwencji i dotacji bezpośrednio im przekazywanych z budżetu państwa.

22.3. Sejmik i Senat Województwa uchwalają budżet województwa w drodze uchwały wojewódzkiej. Budżety gmin, powiatów i miast na prawach powiatów uchwalane są uchwałami rad tych jednostek Samorządu naszego Województwa.

22.4. Projekt uchwały budżetowej przedstawia Sejmikowi Wojewódzka Rada Ministrów. Bez zgody Wojewódzkiej Rady Ministrów Sejmik nie może wprowadzić w projekcie uchwały budżetowej zmian powodujących zmniejszenie dochodów lub zwiększenie wydatków i jednocześnie zwiększenie deficytu budżetu województwa. Przepisy te odpowiednio stosuje się do rad i zarządów gmin, powiatów i miast na prawach powiatów.

22.5. Jeżeli wojewódzka uchwała budżetowa albo uchwała o prowizorium budżetowym nie weszły w życie w dniu rozpoczęcia roku budżetowego, Wojewódzka Rada Ministrów prowadzi gospodarkę finansową na podstawie przedłożonego projektu uchwały. Jeżeli w ciągu 3 miesięcy od rozpoczęcia roku budżetowego nie zostanie uchwalona wojewódzka uchwała budżetowa, Prezydent RP może w ciągu 14 dni skrócić kadencję Sejmiku. Natomiast w przypadku niepodjęcia uchwały budżetowej przez gminę, powiat lub miasto na prawach powiatu w ciągu miesiąca od rozpoczęcia roku budżetowego, budżet danej gminy, powiatu lub miasta na powiatu powiatu ustala Wojewódzka Izba Obrachunkowa na podstawie projektu przygotowanego przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta lub zarząd powiatu.

22.6. Budżet gminy, powiatu, miasta na prawach powiatu oraz województwa nie może powodować, że stosunek łącznej planowanej kwoty obsługi długu danej jednostki Samorządu naszego Województwa do planowanych dochodów bieżących przekroczy średnią arytmetyczną relacji dochodów bieżących pomniejszonych o wydatki bieżące do dochodów bieżących budżetu danej jednostki Samorządu naszego Województwa obliczonych dla ostatnich siedmiu lat. Wojewódzka uchwała zasadnicza określa szczegółowe zasady obliczania wspomnianych wyżej relacji i procedury zapewniające ich przestrzeganie.

22.7. Częścią budżetów gmin, powiatów, miast na prawach powiatu oraz województwa są budżety obywatelskie.

22.8. Istotną częścią budżetu naszego Województwa jest również Obywatelski Budżet Prorodzinny pochodzący z przekazywanych naszemu województwu z budżetu państwa środków Świadczenia Wychowawczego na każde dziecko w naszym Województwie. Ogólnym celem środków Obywatelskiego Budżetu Prorodzinnego jest wsparcie rodzin w naszym Województwie w wychowaniu dzieci. Szczegółowe cele i zasady wydatkowanie środków z tego Budżetu w kolejnym roku budżetowym następuje jednak na podstawie wyników referendum elektronicznego, w którym obywatele naszego Województwa wybierają pomiędzy dotychczasowym systemem podziału tych środków, dwoma propozycjami alternatywnymi przedstawionymi przez Sejmik i jedną propozycją alternatywną przedstawioną przez Senat Województwa. Referendum elektroniczne w sprawie Obywatelskiego Budżetu Wychowawczego musi odbyć się każdego roku do dnia 30 listopada, chyba że Sejmik i Senat Województwa nie przedstawią alternatywnych propozycji podziału środków Obywatelskiego Budżetu Prorodzinnego.

Pytanie 23. Na jakich zasadach nakładane są podatki samorządowe w naszym Województwie?

23.1. Podatkami samorządowymi są podatek dochodowy od osób fizycznych, podatek dochodowy od osób prawnych, podatek od spadków i darowizn, podatek od nieruchomości oraz inne podatki i daniny publiczne, których prawo krajowe nie przewidziało jako podatków krajowych. Sejmik i Senat naszego Województwa nakładają podatki samorządowe uchwałą wojewódzką.

23.2. Podmioty i przedmioty opodatkowania, stawki podatkowe oraz zasady przyznawania ulg i umorzeń oraz kategorie podmiotów zwolnionych od podatków samorządowych są uregulowane w uchwałach wojewódzkich. W przypadku podatków lokalnych, uchwała wojewódzka określa też zakres, w jakim rady gmin lub powiatów mogą ustalać stawki tych podatków, gwarantując równe i sprawiedliwe traktowanie wszystkich podatników. Zmianę w wojewódzkich uchwałach podatkowych Sejmik i Senat Województwa może podjąć samodzielnie tylko wtedy, gdy zmiana taka nie powoduje zmniejszenia łącznych dochodów wszystkich jednostek Samorządu Województwa Modelowego w stosunku do wieloletniej prognozy tych dochodów przygotowanej przy założeniu utrzymania dotychczasowego stanu prawnego. W przeciwnym razie, zmiana taka wymaga zgody Senatu RP.

23.3. Podatki samorządowe na terenie naszego Województwa pobiera Wojewódzka Administracja Skarbowa, chyba że przepisy prawa stanowią inaczej.

Pytanie 24. Na jakich zasadach regulowane są kwestie majątkowe w samorządzie naszego Województwa?

24.1. Województwo Modelowe, a także gminy, powiaty oraz miasta na prawach powiatów w naszym Województwie, posiadają osobowość prawną i wykonują zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność.

24.2. Mienie wojewódzkie – własność i inne prawa majątkowe nabyte przez województwo lub inne wojewódzkie osoby prawne, w tym akcje spółek należących do wojewódzkich osób prawnych – służy wykonywaniu zadań publicznych. Zarządzanie tym mieniem odbywa się przy zachowaniu szczególnej staranności, transparentności i dbałości o interes publiczny. Decyzje o powołaniu i odwołaniu osób odpowiedzialnych za zarządzanie składnikami mienia wojewódzkiego podejmowane są wyłącznie na podstawie kryterium kompetencji. Zasady te stosuje się odpowiednio do mienia powiatowego i komunalnego.

24.3. Nadzór nad zarządzaniem mieniem wojewódzkim, powiatowym i komunalnym sprawuje Wojewódzka Izba Obrachunkowa.

Część VI. Pytania o rozliczalność władz Samorządu Województwa Modelowego

Pytanie 25. Gdzie mogę dowiedzieć się o działaniach urzędów i instytucji gminnych, powiatowych, miejskich i wojewódzkich?

25.1. Każdy obywatel Województwa Modelowego ma prawo do aktualnej i zrozumiałej informacji o sprawach publicznych na temat działań instytucji Samorządu naszego Województwa. Podstawowym źródłem tej wiedzy są dwa portale internetowe:

25.1.a. Portal demokracja.gov.pl, administrowany przez Państwową Komisję Wyborczą, jest miejscem, gdzie możesz na bieżąco monitorować i uczestniczyć w procesie tworzenia prawa miejscowego w naszym Województwie, w tym w naszym Sejmiku i Senacie Województwa a także w radach gmin, powiatów i miast;

25.1.b. Portal Modelowe.gov.pl, administrowany przez Wojewódzką Radę Ministrów, jest miejscem, gdzie znajdziesz informacje o wszystkich innych działaniach władz samorządu naszego Województwa, w tym o uchwalonych już prawach miejscowych (wraz z funkcjonalnością śledzenia historii zmian w przepisach i automatycznych powiadomieniach o wchodzących w życie zmianach), jak również o indywidualnych decyzjach, o składzie i strukturze organów naszej administracji samorządowej a także o dostarczaniu usług publicznych -- w tym tych dostarczanych drogą elektroniczną.

25.2. Każdy urząd administracji samorządowej w naszym Województwie ma obowiązek prowadzić i uaktualniać stronę z odpowiedziami na pytania często zadawane przez obywateli.

25.3. W przypadku, gdy informacja o sprawach publicznych nie jest udostępniona na portalu demokracja.gov.pl albo portalu Modelowe.gov.pl, obywatel może zażądać dostępu do tej informacji. Obywatel nie musi tutaj wykazać interesu prawnego lub faktycznego.

Pytanie 26. W jaki sposób urzędy i instytucje gminne, powiatowe, miejskie i wojewódzkie poprawiają swoje funkcjonowanie i uczą się od obywateli?

26.1. Urzędy administracji samorządowej w naszym Województwie zobowiązane są stale podejmować działania zmierzające do poprawy swojej działalności, w szczególności na rzecz ulepszenia organizacji, wzmocnienia praworządności, usprawnienia pracy i zapobiegania nadużyciom, ochrony własności oraz lepszego zaspokajania potrzeb ludności. W tym celu współdziałają z obywatelami. Narzędziami służącymi do poprawiania tej działalności są, między innymi, Samorządowy System Oceny Jakości Prawa Miejscowego i Usług Publicznych, Ogólnopolski Ranking Usług Publicznych, oraz konstytucyjne prawa składania skarg i wniosków.

26.2. Samorządowy System Oceny Jakości Prawa Miejscowego i Usług Publicznych to funkcjonalność portalu Modelowe.gov.pl, która pozwala każdemu obywatelowi posiadającemu profil na tym portalu do:

26.2.a. Oceny każdej jednostki redakcyjnej aktu prawa miejscowego umieszczonego na portalu Modelowe.gov.pl, poprzez anonimową ocenę wyrażoną w formie gwiazdek, w dwóch kategoriach: "zrozumiały przepis" i "dobre rozwiązanie" a także w postaci nieanonimowej oceny opisowej danego przepisu prawa miejscowego.

26.2.b Oceny usług publicznych oraz interakcji z administracją samorządową. Ocena wyrażona w formie gwiazdek jest anonimowa i publiczna, natomiast recenzja opisowa jest przekazywana do wiadomości kierownictwa danego urzędu administracji samorządowej.

26.3. Ogólnopolski Ranking Usług Publicznych, które opracowuje corocznie Kolegium Województw, przedstawia obywatelom informacje o jakości usług publicznych dostarczanych przez jednostki Samorządu naszego Województwa, na podstawie przemyślanych i weryfikowalnych mierników. Informacja o aktualnie zajmowanym miejscu w rankingu jest umieszczona w widocznym miejscu na głównej stronie witryny internetowej instytucji Samorządu naszego Województwie odpowiedzialnej za realizację polityki publicznej w obszarze objętym rankingiem. Informacja o aktualnie zajmowanym miejscu w rankingu uśrednionym usług publicznych oferowanych przez nasze Województwo jest umieszczona w widocznym miejscu na głównej stronie portalu Modelowe.gov.pl.

26.4. Każdy obywatel może złożyć skargę na zaniedbanie lub nienależyte wykonywanie zadań przez instytucję Samorządu naszego Województwa albo przez jej pracowników, na naruszenie praworządności lub interesów skarżących, a także na przewlekłe lub biurokratyczne załatwianie spraw. Instytucja samorządowa właściwa do załatwienia skargi powinna załatwić skargę bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w ciągu miesiąca.

26.5. Każdy obywatel może złożyć wniosek zawierający sugestie dotyczące ulepszenia organizacji administracji Samorządu naszego Województwa, w tym w zakresie wzmocnienia praworządności, usprawnienia pracy, zapobiegania nadużyciom, ochrony własności, lepszego zaspokajania potrzeb ludności. Instytucja samorządowa właściwa do załatwienia skargi powinna załatwić ustosunkować się do wniosku bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w ciągu miesiąca.

Pytanie 27. W jaki sposób oceniana jest praca osób pełniących funkcje publiczne w Województwie?

27.1. Ocena pracy i wynagradzanie urzędników administracji Samorządu naszego Województwa musi opierać się na spójnym, przejrzystym i sprawiedliwym systemie oceny, uwzględniającym zarówno opinię przełożonych danego urzędnika, jak i opinie obywateli, przedsiębiorców i reprezentantów innych podmiotów, na których sytuację faktyczną i prawną oddziałuje praca danego urzędnika.

27.2. Wójt, burmistrz, prezydent miasta lub Marszałek Województwa nie może ubiegać się o reelekcję, jeżeli w czasie trwania jego kadencji lokata danej gminy, miasta na prawach powiatu, lub województwa w uśrednionym Ogólnopolskim Rankingu Usług Publicznych, o którym mowa w punkcie 26.3, obniżyła się o co najmniej 4 pozycje w przypadku województw, o 15 pozycji w przypadku miasta na prawach powiatów i o 150 pozycji w przypadku gminy.

27.3. Sejmik, Marszałek, Minister Wojewódzki, rada gminy, powiatu, lub miasta na prawach powiatu, a także wójt, burmistrz lub prezydent miasta może zostać odwołany w referendum wojewódzkim lub lokalnym. W przypadku organów władzy wojewódzkiej, wniosek o takie referendum musi poprzeć nie mniej niż 10% obywateli Województwa. Wniosek o takie referendum może zostać złożony po upływie 10 miesięcy od dnia wyboru organu albo 10 miesięcy od dnia ostatniego referendum w sprawie jego odwołania i nie później niż na 8 miesięcy przed zakończeniem jego kadencji. Referendum jest ważne, gdy udział w nim wzięło nie mniej niż $\frac{3}{5}$ liczby biorących udział w wyborze odwoływanego organu, a w przypadku referendum w sprawie odwołania Ministra Wojewódzkiego – nie mniej niż $\frac{3}{5}$ liczby biorących udział w ostatnich wyborach [opcja 1] Sejmiku [opcja 2] Marszałka Województwa.

Pytanie 28. Kto i w jaki sposób nadzoruje władze gminne, powiatowe, miejskie i wojewódzkie?

28.1. W razie, gdy uchwała lub rozporządzenie wojewódzkie narusza przepisy prawa wyższego rzędu, Prezydent Rzeczypospolitej może zaskarżyć je do Naczelnego Sądu Wojewódzkiego. Gdy uchwała lub rozporządzenie wojewódzkie rażąco narusza Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej lub ustawy, a w szczególności, jeśli godzi ona w integralność terytorialną lub bezpieczeństwo państwa, Prezydent Rzeczypospolitej może stwierdzić jej nieważność przed skierowaniem jej do rozpatrzenia przez Naczelną Sąd Wojewódzki. W takiej sytuacji Naczelną Sąd Administracyjny może przejąć wniosek Prezydenta Rzeczypospolitej do rozpatrzenia.

28.2. W razie, gdy uchwała lub zarządzenie rady gminy, powiatu lub miasta na prawach powiatu narusza przepisy prawa wyższego rzędu, Marszałek Województwa może zaskarżyć je do Naczelnego Sądu Wojewódzkiego. Gdy uchwała lub zarządzenie gminne, powiatowe lub miejskie jest rażąco sprzeczne z prawem krajowym lub wojewódzkim, Marszałek może stwierdzić jego nieważność przed skierowaniem go do rozpatrzenia przez Naczelną Sąd Wojewódzki.

28.3. Nad gospodarką finansową i sprawami zamówień publicznych w organach władzy samorządu naszego Województwa oraz w samorządowych jednostkach organizacyjnych i samorządowych osobach prawnych w naszym Województwie sprawuje nadzór Wojewódzka Izba Obrachunkowa. Izba ta sprawuje również nadzór nad podmiotami gospodarczymi (przedsiębiorcami) oraz innymi podmiotami w zakresie wykorzystywania przez nich środków z budżetu gminy, budżetu powiatu, budżetu miasta na prawach powiatu bądź budżetu województwa.

28.4. Nad skutecznością działań władz wojewódzkich nadzór sprawuje Kolegium Województw. Odpowiednie zespoły Kolegium Województw regularnie organizują Przeglądy Partnerskie kluczowych obszarów polityki publicznej w naszym Województwie. W razie stwierdzenia przedłużającego się braku skuteczności działań organu władzy wojewódzkiej w określonym obszarze spraw publicznych, Kolegium Województw wydaje zalecenia lub wyznacza Doradców Akredytowanych, którzy na bieżąco wspierają władze wojewódzkie w poprawie skuteczności działań w określonym obszarze. W przypadku, gdy wspomniane środki nie zaowocują poprawą skuteczności, Kolegium Województw ma prawo wprowadzić zarząd komisaryczny w danym obszarze spraw publicznych. Zarząd taki może być wprowadzany na okres nie dłuższy niż do wyboru Sejmiku Wojewódzkiego kolejnej kadencji.

28.5. Marszałek Województwa sprawuje nadzór nad skutecznością działań władz gmin, powiatów i miast na prawach powiatów. Postanowienia pkt. 28.4. stosuje się tutaj odpowiednio. Organowi gminy, powiatu lub miasta na prawach powiatu będącego przedmiotem działań nadzorczych Marszałka przysługuje skarga do Senatu Województwa, który może uchylić decyzje nadzorcze Marszałka Województwa większością 60% głosów. Nadzór nad określonym obszarem polityki publicznej w gminie, powiecie lub mieście na prawach powiatu Marszałek Województwa może przekazać Kolegium Województw, na okres nie dłuższy niż dwa lata.

28.6. W razie rażącego i powtarzającego się naruszenia Konstytucji lub ustaw przez Sejmik, Prezydent Rzeczypospolitej rozporządzeniem skraca kadencje Sejmiku. Rozporządzenie takie wchodzi w życie w terminie nie krótszym niż siedem dni, w którym to czasie Sejmik może podjąć uchwałę o zwróceniu się do Senatu Rzeczypospolitej ze sprzeciwem wobec decyzji Prezydenta Rzeczypospolitej. Senat Rzeczypospolitej większością 60% głosów może uchylić rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej przed dniem jego wejścia w życie. W sytuacji, gdy działania Sejmiku zagrażają bezpieczeństwu państwa i porządkowi konstytucyjnemu, Prezydent rozporządzeniem może skrócić kadencję Sejmiku ze skutkiem natychmiastowym. W takiej sytuacji nie przysługuje prawo zwrócenia się ze skargą do Senatu Rzeczypospolitej.

28.7. Jeżeli rażącego i powtarzającego się naruszenia Konstytucji lub ustaw dopuszcza się Marszałek Województwa lub Minister Wojewódzki (w tym w wypełnianiu swoich kompetencji nadzorczych nad organami władz gmin, powiatów i miast na prawach powiatu), Prezydent Rzeczypospolitej decyduje

składa ich z urzędu. Decyzję prezydenta Marszałek Województwa lub Minister Wojewódzki może zaskarżyć do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

28.8. W przypadku, gdy w wyniku działań nadzorczych Prezydenta Rzeczypospolitej powstaje sytuacja, w której nowego Marszałka lub Ministrów Województwa nie można niezwłocznie powołać w procedurze określonej w niniejszej Karcie, Kolegium Województw wyznacza zarząd komisaryczny.

28.9. W razie rażącego i powtarzającego się naruszenia Konstytucji, ustaw, oraz Karty Wojewódzkiej, Wojewódzkich Uchwał Zasadniczych i uchwał wojewódzkich przez radę gminy, powiatu, lub miasta na prawach powiatu, Marszałek Województwa składa wniosek o skrócenie kadencji rady gminy, powiatu lub miasta na prawach powiatu. Wniosek ten wymaga zatwierdzenia przez Sejmik większością 2/3 pełnego składu Sejmiku. Jeżeli natomiast takiego rażącego i powtarzającego się naruszenia dopuszcza się wójt, burmistrz, prezydent miasta, starosta, lub członek zarządu powiatu, Marszałek Województwa składa wniosek do Naczelnego Sądu Wojewódzkiego o złożenie go z urzędu.

Część VII. Pytania o sytuacje nadzwyczajne i zmiany Karty Wojewódzkiej

Pytanie 29. Jakie są zasady funkcjonowania władz samorządu naszego Województwa w sytuacjach nadzwyczajnych?

29.1. Zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej stanami nadzwyczajnymi są stan wojenny, stan wyjątkowy lub stan klęski żywiołowej. Regulacje stanu wojennego należą do wyłącznej kompetencji władz krajowych.

29.2. Stan klęski żywiołowej może być wprowadzony na obszarze, na którym wystąpiła klęska żywiołowa, a także na obszarze, na którym wystąpiły lub mogą wystąpić skutki tej klęski. Stan klęski żywiołowej wprowadza na czas oznaczony niezbędny dla zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia, nie dłuższy niż 30 dni, Rada Ministrów lub, na obszarze naszego Województwa, Wojewódzka Rada Ministrów.

29.3. W czasie stanu klęski żywiołowej na obszarze naszego Województwa działaniami prowadzonymi w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia kierują:

29.3.a wójt, burmistrz lub prezydent miasta – jeżeli stan klęski żywiołowej wprowadzono tylko na obszarze gminy;

29.3.b. starosta – jeżeli stan klęski żywiołowej wprowadzono na obszarze więcej niż jednej gminy wchodzącej w skład powiatu;

29.3.c. Minister Województwa wyznaczony przez Marszałka – jeżeli stan klęski żywiołowej wprowadzono na obszarze więcej niż jednego powiatu wchodzącego w skład województwa;

29.3.d. Minister wyznaczony przez Prezesa Rady Ministrów – jeżeli stan klęski żywiołowej Rada Ministrów wprowadziła na obszarze większym niż obszar naszego województwa.

29.4. W razie niezdolności do kierowania lub niewłaściwego kierowania działaniami prowadzonymi w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia Marszałek Województwa może zawiesić uprawnienia wójta, burmistrza, lub prezydenta miasta do kierowania działaniami zapobiegawczymi oraz wyznaczyć pełnomocnika do kierowania tymi działaniami.

29.5. W przypadku wprowadzenia stanu wyjątkowego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na obszarze obejmującym wyłącznie nasze Województwo lub jego część, koordynację i kontrolę funkcjonowania administracji publicznej wykonuje Marszałek Województwa, w ścisłym współdziałaniu z Prezesem Rady Ministrów i Prezydentem Rzeczypospolitej.

29.6. W czasie stanu nadzwyczajnego nie mogą być zmienione Karta Wojewódzka i Wojewódzkie Uchwały Zasadnicze ani nie może być uchwalona nowa Wojewódzka Uchwała Zasadnicza. W czasie stanu nadzwyczajnego oraz w ciągu 90 dni po jego zakończeniu nie mogą być przeprowadzane wybory do władz Samorządu naszego Województwa, wojewódzkie i lokalne referenda elektroniczne oraz referenda wojewódzkie i lokalne. Kadencje organów władzy Samorządu naszego Województwa ulegają odpowiedniemu przedłużeniu.

Pytanie 30. Jak przebiega proces nowelizacji Karty Wojewódzkiej i Wojewódzkich Uchwał Zasadniczych?

30.1. Przyjęcie zmian w Karcie Wojewódzkiej lub w Wojewódzkiej Uchwale Zasadniczej następuje większością $\frac{2}{3}$ głosów pełnego składu Sejmiku i $\frac{2}{3}$ głosów ważonych pełnego składu Senatu Województwa. Projekty tych zmian mogą zostać skierowane na szybką ścieżkę uchwałodawczą. Po uchwaleniu przez Sejmik i Senat Województwa zmiany są kierowane do akceptacji Senatu RP. W przypadku uzyskania tej akceptacji, zmiany poddawane są pod wojewódzkie referendum elektroniczne lub referendum wojewódzkie. Zmiany uznaje się za zaakceptowane jeśli wojewódzkie referendum elektroniczne lub referendum wojewódzkie było ważne a za zmianami oddano więcej głosów za niż przeciw.

30.2. Nasze Województwo może Wojewódzką Uchwałą Zasadniczą zdecydować o podziale Województwa. Nasze Województwo i jedno z województw sąsiadujących z naszym Województwem może też, jednobrzmiącymi Wojewódzkimi Uchwałami Zasadniczymi, zdecydować o połączeniu w jedno Województwo. Wojewódzka Uchwała Zasadnicza o podziale naszego Województwa i połączeniu z innym Województwem musi, oprócz uzyskania zgody Senatu RP, być zaakceptowana w referendum wojewódzkim, którego wynik będzie wiążący i w którym oddano więcej głosów za podziałem lub połączeniem niż przeciw. Wojewódzkie referendum elektroniczne jest tutaj niedopuszczalne.

30.3. W celu ułatwienia obywatelowi nawigacji po niniejszej Karcie i Wojewódzkich Uchwałach Zasadniczych, Prezydium Sejmiku i Prezydium Senatu Województwa zgodną uchwałą dodają, usuwają lub zmieniają śródtekstowe odnośniki elektroniczne (linki).

Część VIII. Pytanie o Wojewódzkie Uchwały Zasadnicze

Pytanie 31. Jakie Wojewódzkie Uchwały Zasadnicze obowiązują w naszym Województwie?

31.1. Aby niniejsza Karta pozostała zwięzła i zrozumiała, wiele praw podstawowych dla naszego Województwa ujętych jest w odrębnych Wojewódzkich Uchwałach Zasadniczych. Przepisy tych Uchwał Zasadniczych mają moc równorzędną z postanowieniami niniejszej Karty. Uchwałami tymi są:

- 31.1.a Wojewódzka Uchwała Zasadnicza o Granicach i Podziale Terytorialnym Województwa Modelowego oraz Siedzibie Władz Gminnych, Powiatowych i Ogólnowojewódzkich;
- 31.1.b. Wojewódzka Uchwała Zasadnicza o Podziale Zadań pomiędzy Władze Samorządu Gminnego, Powiatowego i Ogólnowojewódzkiego Województwa Modelowego;
- 31.1.c. Wojewódzka Uchwała Zasadnicza o Szczegółowych Zasadach Funkcjonowania Władz Samorządu Województwa Modelowego;
- 31.1.d. Wojewódzka Uchwała Zasadnicza o Transparentności i Uczciwości w Funkcjonowaniu Władz Samorządu Województwa Modelowego;
- 31.1.e. Wojewódzka Uchwała Zasadnicza, Przepisy Wprowadzające i Przejściowe.

31.2. Nowa Wojewódzka Uchwała Zasadnicza może być uchwalona w procedurze dla zmiany Karty Wojewódzkiej opisanej w pkt 30.1. Po jej opublikowaniu, Prezydium Sejmiku i Senatu Województwa zgodną uchwałą dodają nową Wojewódzką Uchwałę Zasadniczą do listy tych Uchwał w pkt. 31.1. niniejszej Karty; w tym przypadku nie stosuje się przepisów pkt. 30.1. dotyczącego zmiany Karty Wojewódzkiej.

**Zdecentralizowana
Rzeczpospolita**

www.ZdecentralizowanaRP.pl

**Zdecentralizowana Rzeczpospolita
to projekt realizowany przez Inkubator Umowy Społecznej.**

Fot. na okładce: istockphoto.com/Tomeyk

**Zdecentralizowana
Rzeczpospolita**

www.ZdecentralizowanaRP.pl
start@ius.org.pl